

Aan de Vaste Commissie voor SZW
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Plein 2
2511 CR Den Haag

Datum mei 2010
Betreft Discriminatie van alleenstaande werknemers in nabestaandenpensioen

Geachte commissieleden,

Ik wil graag uw aandacht vragen voor de discriminatie van alleenstaanden in het nabestaandenpensioen.

Het gaat om het zogenaamde risico-nabestaandenpensioen. Door een wetwijziging in 2000 (TK **26 711**) is een praktijk ontstaan waarin sociale partners en pensioenfondsen menen aan alleenstaande werknemers een lager pensioen te mogen geven en hen zelfs te mogen dwingen mee te betalen aan het pensioen van de gehuwde deelnemers. De situatie bij de Stichting Pensioenfonds ABP (ABP) is hiervan het schrijnendste voorbeeld: het nabestaandenpensioen is grotendeels omgezet in een risicoverzekering en het uitruilbare nabestaandenpensioen is zo goed als afgeschaft. Maar ook bij het PGGM en in andere pensioenregelingen komt deze situatie in enigerlei vorm voor.

Artikel 1 Grondwet verbiedt discriminatie 'op welke grond dan ook' (waaronder discriminatie naar burgerlijke staat). Artikel 1 o artikel 5, lid 1, onder d, Algemene Wet Gelijke Behandeling (AWGB) verbieden direct en indirect onderscheid naar burgerlijke staat bij de arbeidsvoorwaarden. Aanvullend pensioen (ouderdompensioen en nabestaandenpensioen) maakt, als loonbestanddeel (uitgesteld loon), deel uit van de arbeidsvoorwaarden en valt als zodanig onder dit verbod op onderscheid.

Vroeger (tot circa 2000) hielden twee zaken elkaar in pensioenregelingen in balans:

- (1) een gedifferentieerde franchise (of inbouw), waardoor het totale ouderdompensioen (AOW plus aanvullend pensioen) voor gehuwden en alleenstaanden gelijk was, en waarin gehuwden dus minder en alleenstaanden méér aanvullend **pensioen** opbouwden enerzijds en/of een aanvullend alleenstaandenpensioen ontvingen anderzijds en
- (2) het veelal kapitaalgedekte **nabestaandenpensioen**, waar slechts gehuwden (en later vaak ook andere ongehuwd samenwonende deelnemers-met-partners) profijt van hadden, maar waar alleenstaanden uiteraard niets aan hadden.

De gedifferentieerde franchise (en/of het aanvullend alleenstaandenpensioen) vormde de compensatie voor het nabestaandenpensioen. Alles bij elkaar werden deelnemers-met-partners en alleenstaanden hierdoor in pensioenregelingen gelijk behandeld.

Door nieuwe gedachten over gelijke beloning werd het aanvullend pensioen bestempeld als loonbestanddeel. Hierop moesten de principes van gelijke beloning van toepassing worden. Gezien het zojuist genoemde evenwicht in pensioenregelingen, was het voornemen van de regering om **zowel het ouderdompensioen (OP) als het nabestaandenpensioen (NP) gelijktijdig** aan te pakken. Iedere deelnemer zou (bij eenzelfde salaris) eenzelfde aanvullend OP opbouwen, los van de toepasselijke AOW. En in plaats van het NP zou men kunnen kiezen voor een hoger en/of eerder ingaand OP (de uitruil NP/OP). Dit werd vastgelegd in artikel 2b Pensioen- en spaarfondsenwet (PSW).

De wetwijziging van 2000 was echter in het nadeel van alleenstaanden resp. grotendeels in het voordeel van deelnemers-met-partners. De uitruilplicht ging alleen gelden voor een opbouw-NP en niet voor een risico-NP. Anderzijds werd het verboden om nog langer een gedifferentieerde franchise en/of aanvullend alleenstaandenpensioen te handhaven, waarmee het nadeel van het risico-NP voor alleenstaanden vergoed had kunnen worden. Hierdoor is een grote onbalans ontstaan. De wet lijkt enkel de 'gelijke' pensioenbeloning voor de deelnemers-met-partner te beschermen.

Dit doet denken aan de situatie in ‘*Animal farm*’ waarin George Orwell beschrijft hoe de regel “All animals are equal” verword tot een situatie waarin “**All animals are equal but some animals are more equal than others.**” Ik kan me niet voorstellen dat u dit als Tweede Kamer hebt beoogd.

Ik wil u als Vaste Commissie voor SZW dan ook vragen een heldere uitspraak te doen over de volgende punten, en de minister van SZW opdragen daarmee rekening te houden:

1 - Het begrip ‘solidariteit’ versus artikel 1 Grondwet en artikel 1 jō 5, lid 1, onder d, AWGB

Om de ongelijke pensioenbeloning van alleenstaanden goed te praten wordt door de minister van SZW, sociale partners en pensioenfondsen vaak een beroep gedaan op het beginsel van solidariteit.¹ Het discriminatieverbod is echter vastgelegd in wet en grondwet. Het begrip ‘solidariteit’ daarentegen is géén grondwettelijk gedefinieerd beginsel en is ondergeschikt aan het discriminatieverbod. Naar mijn mening is het dan ook niet toegestaan dat de alleenstaanden met een beroep op solidariteit – en **in een mate die sociale partners goed uitkomt** – gediscrimineerd worden.

Ik wil u vragen uit te spreken dat het feit dat sociale partners primair verantwoordelijk zijn voor de inhoud van de aanvullende pensioenen, hen geen vrijbrief geeft om het beginsel van gelijke beloning in de tweede pensioenpijler te schenden en alleenstaanden te discrimineren.

2 - Analogie met andere voorbeelden van gelijke behandeling in pensioen

In 2004 was wetgeving (de wet VPL) in behandeling, waarmee (de fiscale facilitatie voor) VUT / prepensioen werd afgeschaft. In de wet werden echter uitzonderingen opgenomen voor mensen geboren vóór 1950. Desondanks liet de toenmalige minister van SZW er geen misverstanden over bestaan dat sociale partners bij de aanpassing van regelingen gebonden waren aan het verbod op discriminatie, **leeftijdscriminatie** in dat geval. Het beginsel van gelijke beloning van mannen en vrouwen is zelfs in de pensioenwetgeving verankerd.

Ik wil u vragen de huidige minister van SZW op te roepen om eenzelfde helderheid te geven over het verbod op discriminatie naar ‘burgerlijke staat’ en alleenstaanden.

3 - De betekenis van artikel 5, lid 6, AWGB en de mogelijkheid van ‘opting out’

Artikel 60 Pensioenwet bepaalt dat voor een NP op risicobasis geen uitruilplicht geldt. Sociale partners en pensioenfondsen zien in artikel 5, lid 6, AWGB vervolgens een rechtvaardiging voor het feit dat (in sommige beschikbare premiereregelingen) enkel de gehuwde deelnemers (en andere deelnemers-met-partner) een premie ontvangen waarmee deze een NP-verzekering kunnen afsluiten, of dat (bij bedrijfstakpensioenfondsen) de regeling een risico-NP kent waar alleen de gehuwde deelnemers (en andere deelnemers-met-partner) een aanspraak aan kunnen ontlenen, terwijl alleenstaanden gedwongen daaraan moeten deelnemen en zelfs – dat is dus een dubbel nadeel – daaraan moeten meebetalen.

De bedoeling van dit artikellid blijkt echter op verschillende plaatsen in het wetgevingsproces:

- de wijziging van artikel 5, lid 6, AWGB had betrekking op de nieuwe filosofie over het opbouwen van een gelijk aanvullend pensioen. Voorheen was dit artikellid de weerslag van de ‘oude’ balans in pensioenregelingen zoals beschreven op de eerste blz. (TK 26 711, nr. 11);
- de regering wilde niet dat uit de AWGB een recht op NP zou kunnen worden afgeleid door deelnemers die niet gehuwd of geregistreerd zouden zijn (TK 26 711, nr. 3).

Ik wil u als Vaste Commissie voor SZW vragen de zojuist weergegeven betekenis van artikel 5, lid 6, AWGB te bevestigen.

In de tweede plaats wil ik de Commissie vragen om te bevestigen dat uit artikel 5, lid 6, AWGB **niet mag worden afgeleid** dat alleenstaanden gedwongen mogen worden mee te betalen aan een voorziening waar zij überhaupt geen aanspraak op kunnen maken. Ik wil hierbij het **amendement** in

¹ Solidariteit bij pensioen houdt in dat werknemers in een bepaald bedrijf of bedrijfstak tegen een ‘doorsneepremie’ gezamenlijk sparen voor hun oudedag – een situatie waarin zij in beginsel een gemeenschappelijk belang hebben; zij hopen immers allemaal van dat oudedagspensioen te kunnen genieten. Deze situatie is te onderscheiden van een nabestaandenpensioen, waar slechts een deel van de werknemers belang bij heeft. Solidariteit zou hierbij hooguit kunnen gelden voor werknemers met een partner **onderling**; deze groep heeft in beginsel ook een gezamenlijk belang.

herinnering brengen dat tijdens de parlementaire behandeling was ingediend door de leden Blok en Schimmel, dat inhield dat alleenstaanden de mogelijkheid zouden krijgen op ieder gewenst moment van risico-NP te mogen afzien (TK 26 711, nr. 27). Deze mogelijkheid van 'opting out' is nooit opgehelderd.

Ik wil de Commissie voorts verzoeken uit te spreken dat alleenstaanden, in zoverre de regeling een risico-NP kent en zij geen recht op uitruil of andere compensatie hebben, de keuze moeten hebben om voor dit risico-NP **niet** verzekerd te zijn (resp. daaraan niet te hoeven meebetalen).

Ik wil de Commissie vragen hierbij te bedenken dat in de meeste gevallen een risico-NP helemaal niet (veel) goedkoper is dan een kapitaalgedekt NP. De Tweede Kamer is hierover verkeerd voorgelicht door het ministerie van SZW. De redenering van SZW gold enkel voor het PGGM, maar had geen algemene gelding.

4 - 'Opting out' per definitie voor een Anw-module

Ik wil de Commissie tevens vragen uit te spreken dat de mogelijkheid van opting out **per definitie** geldt voor een eventuele Anw-module die in of na 1996 door sociale partners in de pensioenregeling kan zijn opgenomen bij de vervanging van de AWW door de Anw. De Tweede Kamer was immers destijds van mening dat het aan burgers zelf was om **desgewenst en op eigen kosten** een overlijdensrisicoverzekering af te sluiten met het oog op een economisch niet zelfstandige partner. Het feit dat sociale partners een Anw-module in de pensioenregeling opnemen mag dus niet betekenen dat deze module **ongewenst uit andermans portemonnee** wordt betaald. Met het oog op de duidelijkheid verzoek ik u dit eveneens te bevestigen.

In afwachting van uw antwoord verblijf ik,

Hoogachtend,

Mevrouw/de heer

.....
.....